

Hezkuntza irekia

Azken hiru urteak gure ikastolan bereziak izan direla onartu beharrean gaude. Teknologia berrien inguruan jaso dugun informazioa eta horren ondorioz pilatu dugun ezagutzak, modu batera edo bestera, gure lanarekiko dugun pertzepzioa aldatu duela onartu beharrean gaude. Ezin badugu onartu ere aurreko jarrera erabat orokortuta dagoela gure ikastolan, errealitatea bada behintzat gutako batzuk iraultza txiki bat bizi izan dugula azkenaldi honetan eta etorkizun laburrean iraultza hori ikastolako esparru guztietara hedatuko dela.

Epe honetan, behin baino gehiagotan hitz egin dugu gure artean norberaren ekarpenak partekatzeari buruz, elkarlanean oinarritutako proiektuak aurrera ateratzeari buruz, ezagutza trukatzeari buruz... azken finean, hezkuntza komunitate zabala eraikitzeari buruz, non denok denongandik ikasteko aukera izango dugun.

Jokabide hau mundu mailan poliki poliki nagusitzen ari den jarrera bat da. Gu bezala, hezitzaile askok, *"persona bakoitzak giza ezagutzaren osotasunera sarbidea izan eta lagundu ahal izango duen mundua eratzen ari dira"*. Honekin batera, *"pedagogia berri baten haziak ere landatu dituzte; pedagogia berri horretan, hezitzaileak eta ikasleek elkarrekin ezagutza landu eta garatuko dute, prozesuan beren gaitasunak eta ulermena sakonduz"*.

Aurreko paragrafoko aipu horiek pasa den 2007ko irailaren 15ean, Afrikako Cape-Town hirian sinatu zen **["Hezkuntza Irekiaren aldeko Lurmutur Hiriko Aitorpena: Hezkuntza Baliabide Irekien promesa zabalduz"](#)** izeneko dokumentutik aterata daude.

Aitorpen horren arabera, *"sortzen ari den hezkuntza arloko mugimendu horrek, kide hezitzaileekin ideia onak partekatzeko ezarritako tradizioa eta interneteko elkarlanaren kultura interaktiboa konbinatzen ditu"*. Horrela hezitzaile horiek, *"hezkuntzako baliabideak mugarik gabe erabili, beharren arabera egokitu, hobetu eta berriz banatzeko askatasunean"* sinesten dute. Denon eskura ipinitako *"baliabide horiek hainbat gauza biltzen dituzte: lizentzia irekiak dituzten ikastaroetako materialak, eskoletako plangintzak, testu liburuak, jolasak, softwarea eta irakaskuntza eta ikaskuntza arloan lagungarri izan daitezkeen beste material batzuk"*.

Aitorpen horretan adierazten denez ere, *"baliabide horiek guztiek hezkuntzarako sarbidea errazagoa izatea eragiten dute, bereziki, ikaskuntza materialentzako dirua urria den lekutan"*. Nik gehiago esango nuke oraindik. Izan ere, gurea bezalako herrialde txiki batean, ekarpen hauei esker aukera daukagu gure ama-hizkuntzan sortu eta partekatutako baliabide digitalak eskura izatea. Hizkuntza gutxituen kasuan, hezitzaile hauen lanak berebiziko garrantzia duela esan beharko genuke.

Hala ere, hezkuntza irekia ez dago soilik heziketako baliabide material irekietara mugatuta. *"Lankidetzako ikaskuntza errazten duten teknologia irekietan ere oinarritzen da"*.

Baina baliabide irekiak sortzea eta lankidetzako ikaskuntza bermatzen duten teknologien inplementazioa orokortze prozesuan hainbat oztopo aurreikusten dira. *"Hezitzaile gehienek ez dute berririk, zabalik dauden hezkuntza baliabide kopuru gero eta handiagoaren gainean. Gobernuko eta hezkuntza arloko erakunde askok ez du horren berri edo ez dago konbentziturik hezkuntza irekiak ekar ditzakeen onurekin"*.

Oztopo horiek gainditzeko hezkuntza mundua osatzen dugun kide guztiok hartu beharko genituzkeen konpromiso batzuk adierazten dira. Hezkuntza baliabide irekien irismena eta

eragina handiagotzeko hiru estrategia definitzen dira. Honatx estrategia hauek dokumentuan agertzen diren moduan:

- **Hezitzaile eta ikasleak:** lehenik eta behin hezitzaileak eta ikasleak animatu nahi ditugu modu aktiboan hezkuntza irekiaren mugimendu gero eta handiagoan parte har dezaten. Parte hartzeak hauek biltzen ditu: hezkuntza baliabide irekien sorrera, erabilera, egokitzapena eta hobekuntza; ezagutzaren sorrera, deskubrimendu eta lankidetzaren arloan eraikitako hezkuntzako praktikak hartzea; eta kide eta parekoak esku hartzera gonbidatzea. Baliabide ireki horien sorrera eta erabilera hezkuntzako zati gisa hartu behar dira eta dagokion moduan babestu eta ordaindu beharko lirateke.
- **Hezkuntza Baliabide Irekiak:** bigarrenik, hezitzaile, egile eta erakundeei dei egiten diegu baliabideak modu irekian argitara ditzaten. Hezkuntzako baliabide ireki horiek lizentzia behar lukete edozein pertsonak erabili, berrikusi, itzuli, hobetu eta partekatu ahal izateko, modu idealean, lege arloko mugarik gabe, eskumen egoki baterako edo ondoriozko lanak partekatzeke sortzailearen eskakizun bat besterik behar izan gabe. Baliabideak erabilera nahiz edizioa erraztuko duten formatuetan argitaratu beharko lirateke, eta plataforma tekniko ugarietara egokitzeko moduan. Eta, ahal denean, ezintasun fisikoak dituztenentzat eskuragarri egon beharko lukete; baita Interneterako sarbiderik ez dutenentzat ere.
- **Hezkuntza Irekiaren Politikak:** hirugarrenik, eskoletako batzorde edo gobernuek, fakultate eta unibertsitateek hezkuntza irekietako politikak lehentasuntzat hartu beharko lituzkete. Modu idealean, zergadunen zergekin finantzaturako hezkuntza baliabide guztiek hezkuntza baliabide irekiak izan beharko lukete. Ziurtagiri prozesuek hezkuntza baliabide irekiei lehentasuna eman beharko liekete. Hezkuntza baliabideen zentroek bildumen baitan Hezkuntzaren baliabide irekiak modu aktiboan sartu eta nabarmendu beharko lituzkete.

Estrategia horiek edonorentzat dira zentzuzkoak. *"XXI. mendeko irakaskuntzan eta ikaskuntzan inbertsio adimentsuak dira. Izan ere, denon elkarlanarekin ekoiztutako baliabideek ikaskuntza hoberantz bideratzea ahalbidetuko lukete. Irakasleei beren lanetan nabarmentzea ahalbidetuko diete eta aukera gehiago emango dizkiete ikuspegi eta mundu mailako eragin handiagoa lortzeko. Irakaskuntzaren berrikuntza bizkortuko dute. Ikasleei ikaskuntzaren gaineko kontrol handiagoa emango diete".*

Gure ikastolaren berezko ezaugarria izan da betidanik gure ingurukoentzat atea irekita izatea. Jarrera hori azken hamarkadan nabarmendu dela esango genuke, EFQMren bidetik lanean hasi ginenetik (asko izan dira ikastolara gurearen berri edota laguntza bila etorri diren ikastetxe eta erakundeak) eta erabat errotuta da gure artean IKTen esparruan jarraitu dugun ibilbidearekin. Gaur egun esan dezakegu gure ikastola **ESKOLA IREKIA**ren filosofia berea egin duela, modu batean edo bestean, goran aipatzen diren estrategien alde egiteko konpromisoa hartuta duela. Horrela, dokumentu honen lehenengo atal honetan zera proposatzen dugu:

- Jakintza ikastolak **aitorpen honekiko atxikimendu ofiziala** adieraztea. Bertan aipatzen diren konpromisoen lorpenaren mesedean lan egingo dugula aitortu beharko genukeela iruditzen zaigu.
- **Konpromiso hauek gure Hezkuntz Proiektuan txertatu** beharko genituzkeela uste dugu ere, gure ikastolaren izaeraren adierazgarri eta berezitasun bezala.

Goiko proposamenarekin bat egiten badugu, hartutako konpromiso horiek etorkizuna beste modu batean enfokatzea behartuta egongo gara. Alegia, bigarren atalean, *"hezitzaile, egile*

eta erakundeei dei egiten diegu baliabideak modu irekian argitara ditzaten” edota “Baliabideak erabilera nahiz edizioa erraztuko duten formatuetan argitaratu beharko lirateke, eta plataforma tekniko ugarietara egokitzeke moduan” esaten denean, une honetan konpromiso horietatik urrun xamar gaudela jabetu beharko ginateke.. Izan ere, ikastolan erabiltzen ditugun software baliabide ia guztiek jabetza pribatua dute. Printzipioz, eta legeak zehazten duenaren arabera, baliabide horiek ezin dira libreki erabili, kopiatu edo eraldatu. Baliabide horiek ezin ditugu gure ikasleen artean banatu. Eta aplikazio horiek erabiliz sortzen ditugun baliabide batzuk ere, ez dira plataforma guztientzat irekiak. Hauetako batzuk ez dituzte estandar irekiak errespetatzen.

Beraz, goiko bi ataletan diogunarekin bat egiten badugu, gaur egun erabiltzen ditugun aplikazioak alde batera utzi eta **software askearen aldeko apustua egitea behartuta egongo ginateke**, hartutako erabakiarekin bat etorri nahi badugu behintzat.

Zeintzuk dira aldaketarako aurreikusten diren arrazoi nagusienak?

Goiko proposamenaren aurkezpen zehatza egin aurretik, garbi adierazi nahiko genuke software askeraen aldeko apustua ez dela bi egunetan hartutako erabaki bat. Duela hilabete batzuetatik hona baloratzen ari ginen erabaki bat zen. Erabaki hau orain aurkeztearen arrazoiak, dagoeneko aldaketarako unea heldu dela sinistarazten diguten kanpo faktore batzuen pilaketa izan da. Hauen artean, nagusienak hauek izango lirateke:

- **Software askearen bilakaera azkenaldi honetan nabarmena izan da.** Une honetan erabil daitezkeen sistema eragile askeetako batzuk erabat fidagarriak eta erabiltterazak bilakatu dira. Ohiko lanak egiteko erabiltzen ditugun aplikazio pribatibo gehienek kasurako, software askeko aukera batzuk konpletoagoak izan daitezkeela ikusten dugularik.
- **Gehien erabiltzen ditugun aplikazio propietarioen (Microsoft Office eta Windows sistema eragilea) azken bertsioen kaleratzea.** Duela gutxi kaleratu diren aplikazio bi hauen azken bertsioetan bateragarritasun arazoak sortu dira aurreko bertsioekiko. Alegia, Office 2007k dokumentuak gordetzeko formatu berriak ekarri ditu, hauek bateraezinak izanik aurreko bertsioekiko. Windows Vistak, berriz, erabilitako hardwarearen kontrolatzaileekin ere bateragarritasun arazo handiak eman ditu. Windows Xpean arazorik gabe lan egiten duten ekipo askok arazoak ematen dituzte Vistan, hardware honetarako kontrolatzaileak ez baitira oraindik sortu Vistarako. Laister izango ditugu ekipo berriak ikastolan; ziurrenik ekipo hauek Microsoften aplikazio berri hauek instalatuta ekarriko dituzte zuzenean lantegitik. Iruditzen zaigu aplikazio hauek bateragarritasun arazoak suposatuko ditzutela dagoeneko ikastolan erabiltzen dugun etxe bereko aplikazioekin.
- **Sarreran aipatu dugun lez, softwaregintzara dedikatzen diren enpresek euren negozio politikak aldatzen hasiak dira.** Horixe da adibidez Microsoftek azken hilabeteotan aurkezten ari den jarrera behintzat. Alegia, orain arte Microsoftek bere softwarearen “pirateoari” ematen zion babesarekin amaitzeko asmoa duela dirudi. Horixe da, behintzat, sare publiko, kristau eskola eta Ikastolen Elkartearekin sinatu berri dituen kontratuetatik ondorioztatzen dena. Beraz, une honetan orain arte kezkatu ez gaituen arazo ekonomiko baten aurrean gaude.
- **Gure ikastolan, lokalean instalatutako aplikazioekiko menpekotasuna txikitzen ari da azkenaldi honetan.** Internet aplikazio plataforma bezala erabiltzen

hasita gaude azken hiru urteotan. Ikastolako baliabide ugari igotzen ditugu sarera; horrela, lehen lokalean gordeta genituen material hauek editatzeko beharrezkoak ziren aplikazioak indarra galtzen joan dira. Alegia, ekipoetan instalatutako sofytwarearekiko menpekotasuna murrizten doa poliki-poliki.

- **Internet berriari esker software askearen inguruan dauden komunitateetan gertatzen ari denaren inguruan jakin dugu.** Irakasleontzat berria izan den ingurune honetan, komunitate ezberdineko kide bilakatu gara. Komunitatean garatutako aplikazioak aurrera nola ateratzen diren ezagutu dugu eta hauek, enpresa mailan garatu daitezkeen bertsio pribatiboak bezain onak, fidagarriak eta egonkorak izan daitezkeela konturatu gara. Komunitate hauen lan egiteko modua ezagutu dugu eta etorkizuna software askeraen bidetik datorkigula ikusi dugu. Zoironez, komunitate hauetatik bultzatzen ari den software librearen aldeko jarrera geroz eta nabarmenagoa izaten ari da irakasleon artean; sentsibilizazio maila altuagoa lortu dela errealitate bat dela uste dugu.
- **Erabat ziurtatzea ausardia gehiegi izatea bada ere, softwaregintzaren uneko egoera ez bada zeharo aldatzen, software askerako migrazioa derrigorrezkoa izango da.** Premisa honetatik abiatuta, zalantzarik ez dago migrazioa lehenbailehen egiteak arazoak minimizatzea ekarriko duela, izan ere, migratu beharreko dokumentazio eta egokitu beharreko hardware bolumena txikiagoa izango da
- **Curriculum berrietan definitzen diren konpetentziak eta irakaskuntza-ikaskuntza prozesuetan aipatzen diren metodologia berritzaileak aurrera eramateko bide egokiena software librea erabiltzea da.** Curriculum berrietarako saltoa ematea tokatzen zaigun garai honetan, software pribatiboak definitutako konpetentzia digitalen aurka egiten duela uste dugu.

Azken puntu honek garrantzia berezia duela iruditzen zaigu. Uste dugu oinarritzko konpetentzietan definituriko prozedurazko eta jarrerazko helburu asko software pribatiboaren erabilerarekin ez datozela bat. Irakaskuntzan software askea erabiltzea beraz, arrazoi pedagogiko eta etikoz beteta dago. Azter ditzagun, hurrengo atalean, zeintzuk diren ikusten diren arrazoi hauetako batzuk.

Software askea irakaskuntzan. Zergatik?

Azken urteotan ahalegin handiak egin ditugu gure ikastolan IKTek suposatu duten iraultza gure jardunean txertatzeko. Ahalegin hauek guztiek helburu bi izan dituzte nagusiki. Alde batetik, "iraultza" hori errealitate bat izateko beharrezkoak ziren baliabideak zerrendatu, lortu eta berrantolatu; bestetik integrazio hau erabiltzaileontzat ahalik eta modu gardenean ematea. Azpiegitura mailako inbertsio handiak egin dira, gure ikastola ondo hornitutako ikastetxea izan dadin. Kontutan izanik zein zen gure komunitateko erabiltzaileen IKT profila, gehienetan erabili dugun softwarea pribatiboa izan da, horrela lortzen baikenuen ikastolara ekarritako tresna hauekiko trebakuntza sinplifikatzea. Azken finean, arrazoi praktikoak izan dira nagusiak erabaki hori hartzerakoan.

Noski, erabilitako software pribatiboaren lizentziak erostea ekonomikoki jasan ezina izanik, softwarea legez kanpo erabiltzea behartuta egon gara. Baina ez gara jabetu erabaki honek gure ikasleen etorkizunean aurreikusten duguna baina eragin handiagoa izan dezakeela. Izan ere, marka komertzial bateko produktu jakin batzuk erabiltzea behartu ditugu, hauekin burutu daitezkeen zereginen alderdi operatiboan soilik zentratuz, zeregin horiek betetzeko beharrezkoak diren gaitasunei garrantzirik eman gabe.

Ez genuke nahi, ezta ere, software pribatiboaren garrantzia minimizatu. Lizentzia pribatiboa duen software batek ikasleen formazioan lagundu dezakeen baliabide bat izan daitekeela garbi dago; aurkezpen multimedia batek funtzio bera burutu dezake software pribatiboa

nahiz software askea erabiliz. Baina lehenengoarekin formazio hori jasotzeko nahikoa da softwarearen ezaugarriak ezagutzea eta bigarrenarekin berriz, kontsumo soiletik aldendu eta atzean dagoen teknologiarri erreparatzen dio. Bigarren honekin erabiltzaileok teknologiarren ezagutzarako askatasuna dugun bezala, lehenengoarekin erabilera soilerako prestatzen ditugu gure ikasleak.

Erabiltzaileek duten askatasun hori irakaskuntzan software askea bultzatzeko arrazoi nagusienetako bat da baina ez da bakarra. Gure iritziz, irakaskuntzan software askea erabiltzeko arrazoi gehiago daude:

- **SOFTWARE ASKEA HEZITZAILEA DA**

Imajina dezagun Natur Zientzietako saio bat. Ikasleei kutxa beltz itxi bat ematen zaie. Bertan ura botatzerakoan, ikusten ez den hazi bat ernalduko da, landarea lortzeko jarraituko den prozedura osoa izkutuan geratuko delarik.

Imajina dezagun matematikako klase bat. Ikasleei zatiketaren kontzeptua azaltzen zaie eta kalkulagailu baten erabilera ere irakasten zaie. Baina zatiketa konplexuak egitera debekatzen zaie hauek aplikazio industrialetan erabiltzen diren mekanismo sekretu batzuetan oinarrituta baitago.

Imajina dezagun literatura klase bat non ikasleek liburu baten argumentua ezagutzearekin konformatu behar diren, bertan erabilitako estilo elementuak beste norbaitek erabiltzea sahiestea nahi delarik.

Goiko adibide txepel horiek gure ikasleek software ez askea erabiltzen dutenean gertatzen dena adierazteko baliagarriak izan daitezke. Alegia, software pribatiboa erabiltzen dutenean, ikasleak ezagutzaren atarian ipintzen ditugu baina benetako ezagutza lortzeko aukerarik ez diegu eskaintzen.

Garbi dago gure ikasle guztiak ez direla etorkizunean programatzaileak izango. Seguraski hauetako gehienek ere ez dute matematika, literatura, musika edota biologia izango etorkizuneko lanbide bezala. Baina halere, ikastolaren eginkizuna da, bere ikasle nahiz irakasleek erabiliko duten ondare teknologikoa ezagutzeko eta partekatzeko duten eskubide eta askatasuna bermatzea. Komunitateko kide hauen hasierako kuriositate hori trebezia batean bilakatuko balitz, ikasleen beste gaitasun bereziekin egiten den bezala (hala nola, idaz-lehiaketak edota irabazi edota kirol jardueretan emaitza bikainak lortzen direnean), eskolak horretaz baliatu eta horren berri publikoa eman beharko luke gainera.

Ikastolak lizentzia pribatua duen softwarea soilik erabiltzen badu ikasleari software hori etxera eraman eta berarekin jolastu eta ikertzeko aukera kentzen zaio. Softwarea barrutik ezagutzeko aukera izatea zerbait garrantzitsua dela uste dugu; softwarea ez da soilik erosten den produktu bat, baizik eta ikasteko eta norberaren ezagutza zabaltzeko baliabide bat. Matematika, idazketa, margolaritza edota musika bezala, aplikazioen eraikuntza bizi dugun Aro Digitalean geroz eta garrantzi gehiago duen kultur espresio bat da. Eskolaren rola aplikazio hauen ezagutzan lehen urratsak eman eta, etorkizunari begira, oinarritzko gaitasun digitalak lortzen laguntzea da. Horrela bakarrik lortuko dugu, softwarearekiko menpekotasunik izango ez duten etorkizuneko profesionalak lortzea. Gaur egun gertatzen ari den bilakaera teknologiko azkarrari aurre egingo dioten profesionalak bultzatu behar ditugu gure eskoletan.

- **SOFTWARE ASKEA ERAIKITZAILEA DA**

Konstruktibismoaren arabera, apendizai, egungo eta iraganeko ezagutzetan oinarrituta, ikasleak ideia berriak eraikitzeke jarraitzen duen prozesua da. Horrela, software askeak bultzatzen dituen elkarlan eta askatasun printzipioak apendizai eredu honentzat marko ideala suposatzen duela pentsatzen dugu. Izan ere..

- ...ezagutza orokorra eta bere eraikuntzarako beharrezkoak diren baliabide guztietarako (oinarrizko kodea, eskuliburuak, bideotutorialak...) irisgarritasuna libre eskaintzen du.
- ...software libreko proiektuak bultzatzen dituzten komunitate zientifikoetan elkarlanean aritzea bultzatzen du (ezin da ahaztu software askea munduko komunitate zientifikorik handiena eratzen duela)
- ...gizaki bakoitzaren gaitasun, behar, interes eta berezitasunen araberrako aportazioekin eraikitzen diren komunitateak ahalbidetzen ditu.

Konstruktibismoa izanik azken hezkuntz erreformen oinarria (horixe da hain zuzen ere, duela gutxi onartu den Euskal Curriculumaren ardatz nagusietako bat) ezin dugu horrelako testuinguru metodologiko bat imajinatu software pribatiboan oinarrituz, bere ezaugarri nagusienak bezala ezagutzaren errepresioa eta oskurantismoa izanik. Software askearen bitartez ezagutzaren eta informazioaren barreiatzea bermatzen dira, bertan ikasleek modu parte-hartzaile batean...

- ...elkarlanean lan egiten dute aktiboki arazo konponbidean.
- ...benetako arazo konplexuei aurre egiteko beharrezkoak diren gaitasunak, bitartekoak eta jarrerak garatu beharko dituzte.
- ...arazo horien aurrean nola lan egin ikasi beharko dute.

• **SOFTWARE ASKEA ETIKOA DA**

XXI. mende hasiera honetan, asko dira (irakasle batzuk ere, tartean) oraindik eskolaren rol nagusia lanerako edota unibertsitaterako ikasleak entrenatzea dela pentsatzen dutenak. Hori horrela bada, eskolaren helburu nagusia enpresen errentagarritasuna hobetzeko langile otzan eta merkeak entrenatzea dela pentsatzen badugu, orduan ez du garrantzirik izango mota bateko ala besteko softwarea erabiltzea.

Dena dela, ez du ematen hori denik azken curriculumetan islatzen den filosofia. Hauetan curriculumaren helburu nagusia bizitzarako ongi prestatutako pertsonak lortzea izango litzateke. Horrela oinarrizko kompetentzia eta azpi-kompetentzien lorpenean garrantzia berezia hartzen dute ingurunearen zainketarekin zerikusia dutenak gaiak (hondakinen birziklaketa, adibidez), harreman pertsonalekin eta komunikazioarekin zerikusi zuzena dutenak (bizikidetzeta eta gatazken konponketa, adibidez) edota gizarte mailako harremanekin erlazioatutakoak (komunitate dialogikoak, adibidez). Iruditzen zaigu software askea ere testuinguru honetan txertatu beharko litzatekeela, izan ere, ikasleek software askea erabili eta ezagutzen badute, software askea erabiliko dute eskolaldia amaitutakoan eta horrek, multinazional eta enpresa erraldoiekiko askeagoak bihurtuko ditu.

Software askeak pentsakera kritikoa eta malgua duten hiritarrak eratzten laguntzen du, sortzaile, berritzaile eta ekintzaileak. Etengabeko ikaskuntzaren ideia barneratuta duten hiritarrak bultzatzen ditu.

Arestian esan dugun bezala, entrenatzeko edozein software izan daiteke baiagarria, baina hezitzeko, zalantzarik gabe software askea egokiagoa da. Meritu pertsonalean eta giza solidaritatean oinarritutako balio eta jarrera positiboak bultzatzen ditu. Hauen artean:

- Ez dagoela dena eginda, oraindik erronkak badirela
- Gauzak beti hobetu daitezkeela
- Jarrera eraikitzaile bat izatea
- Adin, arraza, giza-status edota tituluen gaintik, komunitate lokal nahiz internazionalan lagundu ahal daitezkeela
- Egia/perfekziora gerturatzeko modu asko daudela eta gizaki/talde bakoitzak bere ekarpena egin dezakeela
- Kide/komunitate bakoitzarentzat egokiena dena, taldeko behar/espektatiben arabera askatasunez erabakitzen dela
- Denok denongandik ikasteko aukera daukagula; inor ez dela ahalguztiduna edota orojakilea
- Ezagutza modu librean zabaltzeko aukera badagoela (klasea ematen dugunean ahalegintzen garena, hain zuzen ere)
- Ez dela diskriminatzen.
- Taldean modu kolaboratiboan lan egitea merezi duela
- Ikertzeko, sortzeko, eraldatzeko eta ikasteko askatasuna dugula

Horrela, software askeak gure gaztee gaitasunak garatzeko esparru bat eskaintzen du, inongo diskriminaziorik gabeko testuinguru batean. Meritokrazian oinarrituta, bakoitzak bere ekarpenak egiten ditu bere konpetentzia eta gaitasunen arabera.

• SOFTWARE ASKEA LEGALA DA

Inork ezin du ukatu eskolaren oinarrizko misioetako bat hiritar onak lortzea dela, euren laguntza beharko duten bizilagunak laguntzeko prest egongo direnak. Richard Stallman-en hitzetan *"ordenagiluen eremuan, ikasleak euren artean softwarea partekatzen irakastea"* esan nahiko luke. *"Oinarrizko irakaskuntzan, beste edozeren gaintik, ikasleei zera adierazi beharko litzaieke: eskolara softwarea eramaten baduzu, zure lagunekin partekatu beharko duzu. Noski, eskolak erakusten duena praktikan jarri beharko luke: eskolan instalatutako software guztia ikasleen esku ipini beharko luke honek kopiatu, etxera eraman eta edozeinekin banatu ahal izateko"*.

Ukaezina da ere, gaur egun gure ikastoletan ematen den lizentziarik gabeko softwarearen erabilera eta honen partekatzea errealitate bat dela. Lizentzien ordainketa jasanezina den eskolek, software propietarioaren legez kanpoko kopiak erabiltzea jotzen dute, munduko egoera arruntena izango balitz bezala.

Irakaskuntza munduan hain arrunta den jokabide honek bere eginkizunarekin koherentzia falta izugarria suposatzen du. Denok dugu hezkuntza erakunde askok antolatzen dituzten ikastaroen berri non bertan software pribatiboa den aplikazio baten inguruko formazioa eskaintzen den, jakinik gainera ikastaroa jasoko duten irakasleek ez dutela aukerarik izango gero, ikasi duten aplikazioaren lizentzia ordaintzeko; denok dakigu administrazioak denon diruarekin ordaindutako ekipoetan Microsoften produktuak promozionatzen dituela gero ikastetxeetan erabiltzeko; denok ezagutzen ditugu besteen softwarea pirateatzeko arazorik ez duten erakundeak baina haserre bizian jartzen direnak euren ekoizpenak P2P sareetan topatzen dituztenean.

Software propietarioa erabiltzen badugu irakasteko, gure ikasleak lizentziak erostera behartzen egongo ginateke edo, kasurik txarrean, softwarea pirateatzea. Hezitzaileak garen momentutik, egoera hori normalizatzea derrigorrezkoa ikusten dugu. Software askea erabiliz, ordea, aurrean aipatutako jokabideak zilegiak eta lege barnekoak bihurtzen dira.

• SOFTWARE ASKEA ANITZA DA

Software askearen inguruan sortutako aplikazioen kopurua izugarria da. Edozein arlo curricularrerako diseinatutako software askeko aplikazioak aurki ditzakegu. Aplikazio espezifiko ugari topatuko ditugu matematika, kimika, geografia... eta beste hainbat arloetarako ere.

Aniztasun honek badu abantail txiki bat. Izan ere, irakasleok gure eguneroko lanerako software generikoak nagusiki erabiltzen baditugu ere (ofimatika eta edizio aplikazioak batez ere) beti ditugu software espezifikoaren beharra, eskolaurre eta LHko lehenengo ziklorako adibidez (multimedia karga handiko aplikazioak izan behar direnak) edota dbh eta batxilergoko arlo espezikoetan erabiltzeko, adibidez (geometria, formulazioa...). Ez da zaila software askeko katalogoan gure behar horiek asetuko dituzten aplikazioak aurkitzea.

Asko hitz egin da, eta hitzegiten da oraindik, software askearen "kalitate" faltari buruz. Eztabaida hau, batez ere, duela urte batzuetako kontua da, irakaskuntzan erabiltzen zen softwarea nagusiki modu lokalean erabiltzen zenean.

Horrela, ekipoetan instalatutako software generikoari buruz ari bagara (sistema eragileak, ofimatikako aplikazioak, irudi eta bideo editoreak...) oraindik aldea egon daitekeela esan daiteke. Baina, ukaezina da baita ere:

- Irakaskuntzako kideon gehiengo batentzat, goi-mailako aplikazio hauetako askok eskaintzen dituzten tresna asko ez ditugula erabiltzen.
- Poliki poliki, aplikazio hauen artean dagoen aldea murrizten ari dela konstatazio bat da. Garatzaile komunitate internazionalaren lanaren ondorioz, tarte hori geroz eta txikiagoa dela esan daiteke.
- Sistema eragilearen kasu konkretuari dagokionez, esan daiteke, gaur egun, badirela Linux banaketak (Ubuntu izan daiteke adibide garbiena) Windowsekiko inolako alderik aurkezten ez dutenak. Sistema egonkorak, seguruak eta fidagarriak izateko kalitate handia eskaintzen dituzten sistema eragileak dira.

Software generiko hauetatik kanpo, behar bereziak asetzeko aplikazioak behar direnean, gehienetan software askera jo beharko genuke, software enpresa handi gehienek irakaskuntzak dituen behar berezi hauetara egokitzen diren software espezifikoek ez baitie arreta handia jartzen.

Dena den, eta dagoeneko aurrean aipatu dugun bezala, irakaskuntzan geroz eta garrantzia handiagoa hartzen hasi da internet aplikazioen plataforma bezala. Geroz eta gehiago dira lan esparru berri honetan erabiltzen ditugun web aplikazioak. Eta hemen zalantzarik gabe esan dezakegu software askean oinarritutako aplikazioak nagusi direla, bai kopuruan baita kalitatean ere. Software garatzaile nagusiek alde batera utzi duten esparru berri honetan, nagusitasuna duten aplikazioak software askearen mundutik datozenak direla ukaezina da. Etengabe sortzen ari dira gure egunerokotasunean oso lagungarriak izan daitezkeen web baliabide berriak, gehienek gauza sinpleak egiten dituzte eta, normalean, erabilerrazak izaten dira.

Puntu honetan, ñabardura txiki bate egin beharko genuke. Izan ere, egia da aplikazio hauetako asko ezin direla software askearen multzoan txertatu, askok ez baitute betetzen horrela kontsideratzeko bete beharreko lau baldintzak. Baina, hauen erabilera dohainekoa da, beraz, lizentzia ekonomikoekiko askeak eta askoren kasuan gainera, kode irekia izaten dute, nahi duenak honen gainean moldaketak egin ditzan.

- **SOFTWARE ASKEA MERKEA DA**

Irakaskuntza munduan lanean gabiltzanok badakigu zeinen garrantzitsua den guretzat oreka ekonomiko bat bilatzea ikastolak dituen diru sarreren eta gastuen artean. IKTen esparruan, non gastuak batez ere kopuru handiak suposa ditzaketen, oreka hori lortzea ez da erraza.

Software askeak atal honetan eragin positiboa izan dezake, izan ere, kalitatezko softwarea eskuratzeko egin beharreko hasierako inbertsioa nulua da. Aplikazio hauen eguneraketak ere, modu beretsuan lortzen dira.

Baina software askea ez da doahinekoa. Softwarearen inplementazio eta mantenuak diru kostu bat suposatzen duela onartu beharrean gaude. Azken finean erabilerari lotutako kostu bat beti du lotuta; den den, software askean oinarritutako sare batetan ematen den gastua ordenagailuko, software propietarioa erabiliz ematen denaren azpitik egoten da.

Esan beharra dago badirela arrazoi objektiboak goikoa justifikatzen dutenak:

- Alde batetik, software askearen ezaugarri bat bere egonkortasuna eta atzean duen kodearen kalitatea da. Honek, denbora epe luzean mantenu lanik burutu beharrik ez izatea dakar.
- Bestalde, software askea kanpotik etor daitezkeen erasoekiko aske dago hein handi batean. Birusak, spama eta bestelako erasoek suposatzen duten arriskua baxua da, hauei lotutako mantenu arazoak saihesten direlarik.
- Atzean duen komunitate zabalari esker, arazo baten aurrean irtenbidea bilatzea software propietarioarekin baino errazagoa bihurtzen da. Askotan, beharrezkoa izaten den laguntza hori aplikazioak garatu dituzten garatzaileetatik zuzenean jasotzen da; alegia, arazoaren muinarekin ematea askotan ez da gauza zaila izaten.